

**Eco-effectscan
Transformatie locatie
te Wateringen**

**Opdrachtgever
Gemeente Westland
Te Naaldwijk**

Milieu consultancy
Watermanagement
Ruimtelijke ordening

Milieu consultancy
Watermanagement
Ruimtelijke ordening

Eco-effectscan Transformatie locatie te Wateringen

Aqua-Terra Nova BV

Zuidweg 79
2671 MP Naaldwijk
telefoon 0174 – 625246
e-mail info@aquaterranova.nl
www.aquaterranova.nl

Opdrachtgever Gemeente Westland Te Naaldwijk

Datum: 12 februari 2020
Rapportnr.: 191900/AQT301aFF/LvdA
Status: Definitieve rapportage

COLOFON

Titel : *Eco-effectscan Transformatielocatie Noord te Wateringen*

Opdrachtgever : Gemeente Westland
Contactpersoon : dhr. P. Moerman

Projectteam

Projectmanager : mw. Ir. E. van Doorn
Contactpersoon : mw. Ir. E. van Doorn
Auteur : mw. L van der Aar MSc
Veldwerk : mw. L van der Aar MSc
                  : mw. L.J. van der Steeg BSc
                  : mw. Ir. E. van Doorn
Kwaliteitsborger : mw. Ir E. Van Doorn

Projectnummer : **191900**

Aqua-Terra Nova BV is lid van het Netwerk Groene Bureaus, de brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging van groene adviesbureaus.

Datum vrijgave	Status	Vrijgave auteur	Goedkeuring kwaliteitsborger
12 februari 2020	Definitief		

© 2019 Aqua-Terra Nova B.V.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Doelstelling.....	5
1.3	Leeswijzer	5
1.4	Verantwoording.....	5
2	METHODE.....	6
2.1	Inleiding.....	6
2.2	Projectbeschrijving	6
2.3	Wettelijk kader Wet natuurbescherming	6
2.4	Beoordeling beschermde natuurgebieden	6
2.5	Aanwezigheid beschermde planten en dieren	6
2.6	Effectbeoordeling en toetsing	7
3	PLANGEBIED.....	8
3.1	Ligging.....	8
3.2	Bestaande situatie	8
3.3	Beoogde situatie en activiteiten	9
3.4	Veldbezoek.....	9
4	RESULTATEN GEBIEDSBESCHERMING.....	11
4.1	Natura 2000-gebieden	11
4.2	Ecologische verbindingszones	11
4.3	Stedelijke Ecologische Hoofdstructuur van Den Haag	12
4.4	Stikstofdepositie.....	13
5	RESULTATEN SOORTBESCHERMING.....	14
5.1	Vaatplanten	14
5.2	Vogels.....	14
5.3	Grondgebonden zoogdieren	17
5.4	Vleermuizen	17
5.5	Amfibieën	18
5.6	Reptielen.....	19
5.7	Vissen	19
5.8	Overige beschermde soorten	19
5.9	Exoten	19
6	CONCLUSIES EN ADVIES.....	20
6.1	Gebiedsbescherming.....	20
6.2	Soortbescherming	20
6.3	Overzicht beschermde soorten	21
6.4	Advies en vervolgstappen.....	22
7	REFERENTIES	24
BIJLAGE 1	ANALYSE GESCHIKTHEID WONINGEN	25

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

Gemeente Westland is voornemens een gebied te herinrichten in het noorden van Wateringen. Enkele woningen en loodsen binnen het gebied worden gesloopt en een deel van het groen wordt gerooid. Ook worden er watergangen gedempt of verlegd. Voor dit project dienen onder andere de gevolgen van de ruimtelijke ingrepen op de aanwezige flora en fauna te worden weergegeven. In dit kader is de onderhavige Eco-effectscan uitgevoerd door Aqua-Terra Nova BV in opdracht van Gemeente Westland.

1.2 Doelstelling

De Eco-effectscan heeft als doel te inventariseren of het project mogelijk in strijd is met de Wet natuurbescherming of het Natuurnetwerk Nederland in de Wet ruimtelijke ordening. Hiertoe worden de effecten van de activiteiten op beschermde gebieden en soorten inzichtelijk gemaakt. Daarnaast wordt geadviseerd hoe te handelen in het kader van de natuurwetgeving¹.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt de onderzoeksmethode en het toetsingskader van de Eco-effectscan beschreven. In hoofdstuk 3 worden het project en het plangebied beschreven. Mogelijke effecten op beschermde natuurgebieden en het Natuurnetwerk Nederland worden beschreven in hoofdstuk 4. De resultaten van de inventarisatie en mogelijke effecten op beschermde soorten worden in hoofdstuk 5 beschreven. Tot slot volgen in hoofdstuk 6 de conclusies en worden eventueel te nemen maatregelen geadviseerd. Bronvermeldingen zijn in de tekst met een nummer aangegeven, wat naar het desbetreffende nummer in de referentielijst verwijst. In de bijlagen zijn kaarten van het plangebied opgenomen.

1.4 Verantwoording

Bij ecologische veldwerkzaamheden is een volledige garantie over de afwezigheid van soorten niet te geven. Door de inzet van ter zake kundige ecologen en landelijk geaccepteerde onderzoeksmethodes wordt onze onderzoekskwaliteit gewaarborgd.

2 METHODE

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe de resultaten van de voorliggende rapportage tot stand zijn gekomen. Dit hoofdstuk dient tevens als onderbouwing van de conclusies. In het kort wordt weergegeven hoe de Wet natuurbescherming in het project wordt geborgd.

2.2 Projectbeschrijving

Het project wordt beschreven aan de hand van de door de opdrachtgever verstrekte informatie. Hiertoe wordt de omvang en ligging van het plangebied beschreven in relatie tot groenstructuren in de omgeving, wordt de bestaande situatie geschetst en worden de beoogde activiteiten omschreven.

2.3 Wettelijk kader Wet natuurbescherming

In de Wet natuurbescherming zijn beschermde soorten en gebieden aangewezen¹. Hierbij zijn beschermde soorten ingedeeld in drie regimes (respectievelijk art. 3.1, 3.5 en 3.10). Artikel 3.1-3.4 betreffen regels ter bescherming van vogels die vallen binnen het bereik van de Vogelrichtlijn, i.e. alle natuurlijk in het wild levende vogels in de Europese Unie. Artikel 3.5-3.9 betreffen regels ter bescherming van dier- en plantensoorten die strikt beschermd zijn op grond van de Habitatrichtlijn en natuurbeschermingsverdragen. Artikel 3.10-3.11 betreffen regels ter bescherming van niet onder art. 3.5 vallende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten vermeld in de bijlage bij de wet.

Alle in de Wet natuurbescherming genoemde soorten zijn strikt beschermd¹. De bescherming van soorten is met name gericht op instandhouding van populaties en verblijfplaatsen van individuen. Hierbij wordt het 'nee, tenzij'-principe gehanteerd. Handelingen in strijd met de verbodsbepalingen zijn per definitie verboden. Uitzonderingen voor overtreding van de verbodsbepalingen kunnen worden verleend middels vrijstellingen en ontheffingen. Tevens is de zorgplicht te allen tijde van kracht voor alle planten en dieren.

2.4 Beoordeling beschermde natuurgebieden

Op basis van provinciale en lokale kaartendatabases wordt de ligging van natuurgebieden in de omgeving van het plangebied inzichtelijk gemaakt. Het betreft gebieden uit de Wet natuurbescherming (Natura 2000-gebieden) en gebieden uit het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Indien dergelijke beschermde natuurgebieden binnen een straal van 5 km van het plangebied gelegen zijn of de ingreep een zodanig karakter heeft dat effecten op grotere afstand mogelijk zijn, wordt de wettelijke status beschreven. Daarnaast wordt beoordeeld of negatieve effecten op de gebieden uitgesloten kunnen worden, zowel door de werkzaamheden zelf als voor eventuele effecten van stikstofdepositie door de werkzaamheden op natuurgebieden.

2.5 Aanwezigheid beschermde planten en dieren

Aan de hand van een veldbezoek, verspreidingsatlassen, overige naslagwerken en lokale waarnemingen wordt een lijst samengesteld van beschermde soorten behorend tot artikel 3.1, 3.5 en 3.10 welke in en in de nabije omgeving van het plangebied zijn waargenomen of potentieel aanwezig zijn. Deze lijst met soorten is een momentopname, is niet limitatief en kan aangevuld worden met beschermde soorten waarvan de aanwezigheid aannemelijk is.

Voor deze soorten wordt op basis van het verkennend locatiebezoek de geschiktheid van biotopen in het plangebied beoordeeld. De beoordeling van de aanwezigheid van beschermde planten en dieren in het plangebied resulteert in de vaststelling:

- Niet aanwezig c.q. afwezig; de soort is niet in de omgeving waargenomen of het plangebied vormt geen geschikt biotoop voor soort welke in de omgeving waargenomen is; de beoordeling van de afwezigheid wordt uitsluitend in uitzonderingen behandeld; soorten welke op de inventarisatielijst zijn opgenomen en niet worden behandeld, worden per definitie beoordeeld als niet aanwezig c.q. afwezig;
- niet uit te sluiten; de soort is in de omgeving waargenomen of kan op basis van betrouwbare bronnen* verwacht worden en het plangebied vormt geschikt biotoop voor verblijfplaatsen of andere functionele onderdelen van de leefomgeving van de soort;
- aanwezig; de soort is tijdens het locatiebezoek waargenomen of de soort is in het plangebied waargenomen op basis van betrouwbare bronnen*.

*Betrouwbare bronnen zijn minder dan 3 jaar oude gegevens van overige ter zake kundigen en de NDFF.

2.6 Effectbeoordeling en toetsing

Voor de aanwezige beschermde soorten of beschermde soorten waarvan de aanwezigheid niet uitgesloten kan worden, worden de effecten van de voorgenomen handelingen beoordeeld en getoetst aan de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming en de zorgplicht.

De toetsing is gericht op aantasting en verstoring van individuen en hun functionele leefomgeving en mogelijke effecten op nabijgelegen natuurgebieden. De toetsing is afhankelijk van de kwetsbare periode waarin handelingen een effect kunnen hebben. Vervolgens wordt beoordeeld of aantasting van individuen en hun functionele leefomgeving een effect heeft op de gunstige staat van instandhouding van de regionale of landelijke populatie.

Per soortgroep worden de handelingen getoetst aan de verbodsbepalingen en de zorgplicht. Per beschermingscategorie worden hierbij verschillende toetsingskaders gehanteerd (zie tabel 2.1).

Tabel 2.1. Toetsingskader per beschermingscategorie.

Categorie	Toetsingskader
Artikel 3.1-3.4 & Artikel 3.5-3.9 (Vogelrichtlijn & Habitatrichtlijn)	Effecten dienen te allen tijde voorkomen te worden. Indien effecten op beschermde vogelsoorten niet uitgesloten kunnen worden, dient de omvang van de mogelijke effecten inzichtelijk gemaakt te worden middels vervolgonderzoek.
Artikel 3.10-3.11 (Nationaal beschermde soorten)	Voor handelingen in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling geldt een vrijstelling voor overtreding van de verbodsbepalingen, mits de handelingen uitgevoerd worden conform een goedgekeurde gedragscode. Indien het niet mogelijk is om conform een gedragscode te werken, dan dient ontheffing aangevraagd te worden.
Alle planten en dieren (Zorgplicht)	In het kader van de zorgplicht dienen schadelijke effecten zoveel als redelijkerwijs verwacht kan worden voorkomen te worden, beperkt te worden of ongedaan gemaakt te worden.

3 PLANGEBIED

3.1 Ligging

Het plangebied is gelegen tussen de Wippolderlaan, de Erasmusweg, de Ambachtsweg en de Poeldijkseweg te Wateringen, in de gemeente Westland in de provincie Zuid-Holland. Het plangebied betreft een klein glastuinbouwgebied in een stedelijke omgeving. Zie figuur 3.1 en bijlage 2 voor de ligging en de begrenzing van het plangebied.

Figuur 3.1. Ligging en begrenzing van het plangebied Transformatielocatie Noord te Wateringen (rood omkaderd).

Ten noorden van het plangebied ligt de Erasmusweg en de gemeentegrens met Den Haag. Ten oosten van het plangebied ligt een woonwijk. Ten zuiden van het plangebied ligt het centrum van Wateringen. Ten westen van het plangebied ligt de N211, waar ten westen van glastuinbouwgebied ligt.

3.2 Bestaande situatie

Het plangebied betreft een klein glastuinbouwgebied met woningen en graslanden met een oppervlakte van circa 0,75 km². Tijdens het oriënterend onderzoek is het gehele plangebied, zoals aangegeven in figuur 3.1 meegenomen. Er worden echter maar bepaalde woningen en (delen van) kassen binnen het plangebied met zekerheid gesloopt. Zie figuur 3.2 voor een overzicht van deze objecten.

Het gebied bestaat uit kassen, grasvelden en woningen. In het oostelijke deel van het plangebied liggen rijtjes huizen, vrijstaande woningen en een aantal flatgebouwen. Langs de zuidelijke rand van het plangebied liggen vrijstaande woningen. Centraal gelegen in het plangebied liggen vooral kassen met enkele waterbassins. Aan de noordkant van het plangebied liggen grasvelden.

Zie voor een impressie van het plangebied de afbeeldingen in figuur 3.3.

Figuur 3.2. Overzicht van de te slopen en mogelijk te slopen objecten aangeleverd door gemeente Westland

3.3 Beoogde situatie en activiteiten

De activiteitenomschrijving is opgesteld aan de hand van plattegronden, ontwerptekeningen en de mondeling en schriftelijk door de opdrachtgever verstrekte informatie.

Gemeente Westlands is voornemens het gebied opnieuw in te richten met woningen. Hiervoor zullen in ieder geval de kassen gesloopt worden en de waterbassins gedempt. De woning aan de Poeldijkseweg 21 en de achterliggende schuren zullen gesloopt worden. De woning aan de Erasmusweg 2014 zal ook gesloopt worden. Het is nog onduidelijk of de woningen aan de Erasmusweg 2012 en Poeldijkseweg 9/Erasmusweg 1800 behouden kunnen blijven. Met betrekking tot de ecologische quickscan is uitgegaan van een worst-case scenario, waarbij zullen deze woningen tevens gesloopt worden. Deze activiteiten vormen de basis van de toetsing aan de Wet natuurbescherming.

3.4 Veldbezoek

Het plangebied is bezocht in de ochtend 29 november 2019. De weersomstandigheden tijdens dit oriënterend onderzoek waren droog, half bewolkt met een temperatuur van 7°C, windkracht 3 Bft uit het noordwesten. Tijdens de inventarisatie zijn aanwezige natuurwaarden in het plangebied bekeken. Omdat het een groot gebied betreft is het gebied opgedeeld in drie deel gebieden, welke door drie ecologen zijn onderzocht. Beschermde soorten worden alleen op basis van regionale verspreidingsgegevens en het ontbreken van geschikt habitat uitgesloten, anders worden ze meegenomen in de toetsing.

Figuur 3.3. Impressie van het plangebied. Boven: een deel van de grasvelden in het noordwesten van het plangebied. Tweede foto van linksboven: Deel van de grasvelden in het noorden van het plangebied, met op de achtergrond de flatgebouwen aan de Ambachtsweg. Tweede foto van rechtsboven: de loods in het noordoosten van het plangebied welke gesloopt gaat worden. Tweede foto van linksonder: deel van de kassen welke gesloopt gaat worden met in de voorgrond watergang welke (tijdelijk) gedempt gaat worden. Tweede foto van rechtsonder: deel van kassen die gesloopt gaat worden. Linksonder: loodsen die gesloopt worden aan de zuidkant van het plangebied. Rechtsonder: woning aan de Poeldijkseweg 21 wordt met zekerheid gesloopt.

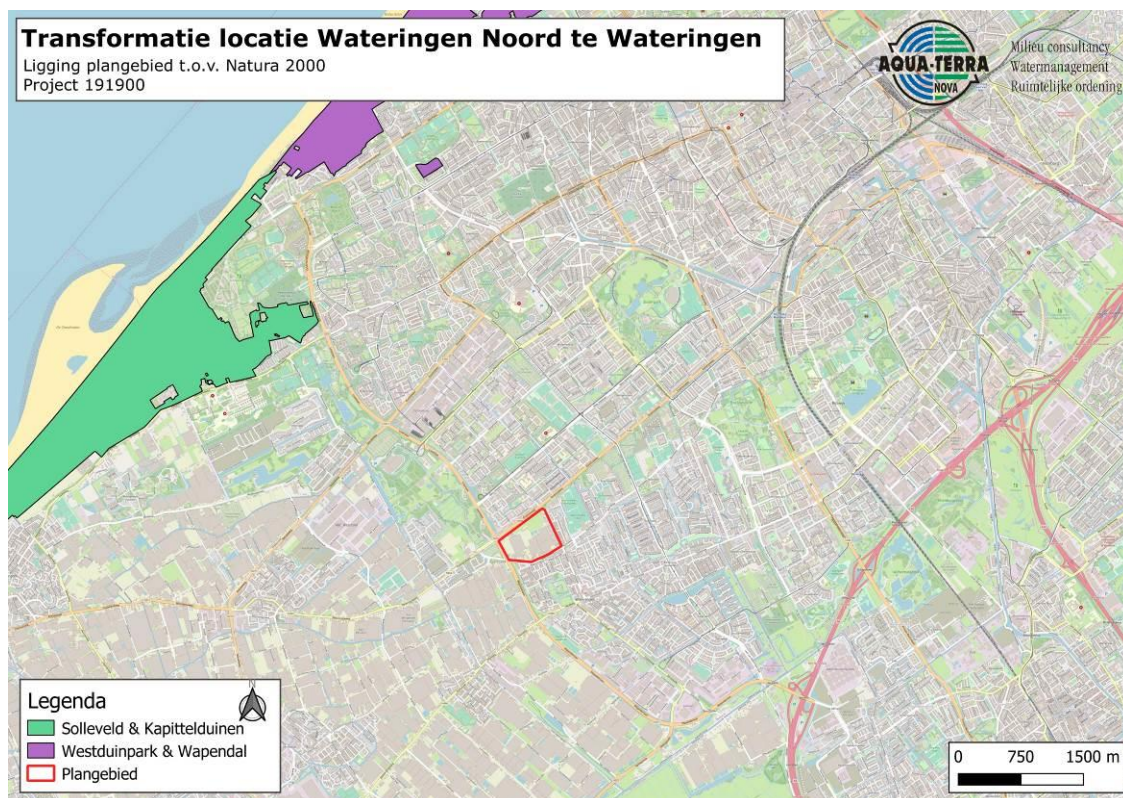

4 RESULTATEN GEBIEDSBESCHERMING

Onderstaand wordt bepaald wat de afstand is van het plangebied tot beschermde natuurgebieden of gebieden die behoren tot een ecologische verbindingszone en wordt getoetst of de geplande activiteiten mogelijk een negatief effect kunnen hebben op deze beschermde natuurgebieden en ecologische verbindingszones. Indien er schade op kan treden, dan wordt aangegeven of hiervoor aanvullende maatregelen en/of een ontheffing noodzakelijk is/zijn.

4.1 Natura 2000-gebieden

Het Natura 2000-gebied 'Solleveld & Kapittelduinen' bevindt zich op circa 3,5 km afstand ten noordwesten van het plangebied, zie figuur 4.1. Het Natura 2000-gebied 'Westduinpark & Wapendal' is gelegen op circa 4,3 km afstand ten noorden van het plangebied. Andere Natura 2000-gebieden liggen op grotere afstand.

Figuur 4.1. Positie van het plangebied ten opzichte van Natura 2000-gebieden.

Het Natura 2000-gebied 'Solleveld & Kapittelduinen' bestaat uit oude duinen, duinbossen, struwelen, ruigten en plassen². Het natuurgebied is van grote waarde vanwege de kalkarme duinen en heideterreinen die in het gebied voorkomen. Aan de binnenduintrand bevinden zich een aantal oude landgoedbossen die rijk zijn aan stinzenflora.

Het Natura 2000-gebied 'Westduinpark & Wapendal' is een breed, gevarieerd en kalkrijk duingebied met kenmerkende habitats van de Hollandse duin- en kuststreek. Er is een breed scala aan vegetatietypen van jonge en oude, droge duinen, met ruigten, graslanden en struwelen en binnenduinbos aanwezig, met karakteristieke flora. 'Wapendal' bestaat uit oud duin met struikheivegetatie.

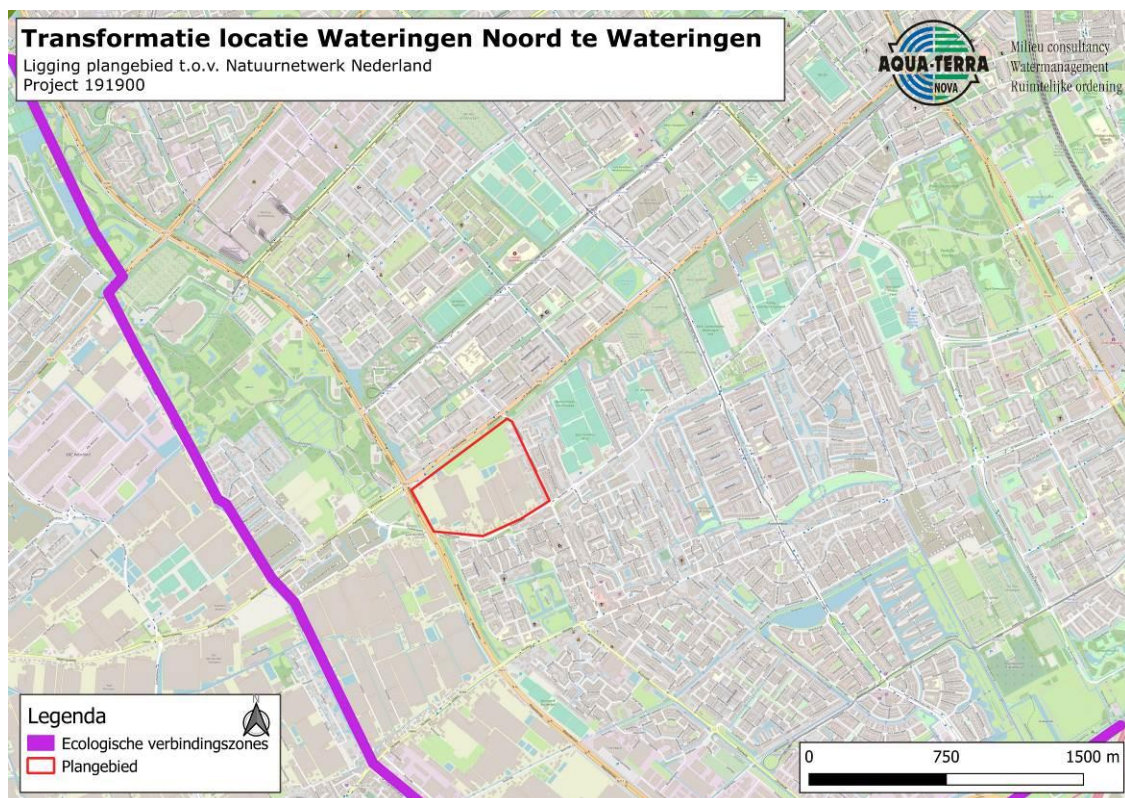
Negatieve effecten door de geplande ontwikkeling worden door de afstand en de tussenliggende infrastructuur uitgesloten. Nader onderzoek in het kader van gebiedsbescherming is niet noodzakelijk. Een stikstofdepositieberekening is wellicht wel noodzakelijk, zie hiervoor paragraaf 4.4.

4.2 Ecologische verbindingszones

Het plangebied is niet gelegen binnen de begrenzing van het Natuurnetwerk Nederland (NNN)³, zie figuur 4.2. Het plangebied bevindt zich op circa 1 km van een ecologische verbindingszone dat deel uitmaakt van het NNN. Het betreft hier het water de 'Wenjetjessloot' ten zuidwesten van het

plangebied. Het NNN kent geen externe werking. Negatieve effecten kunnen worden uitgesloten. Nadere toetsing in het kader van de Wet Natuurbescherming is niet noodzakelijk.

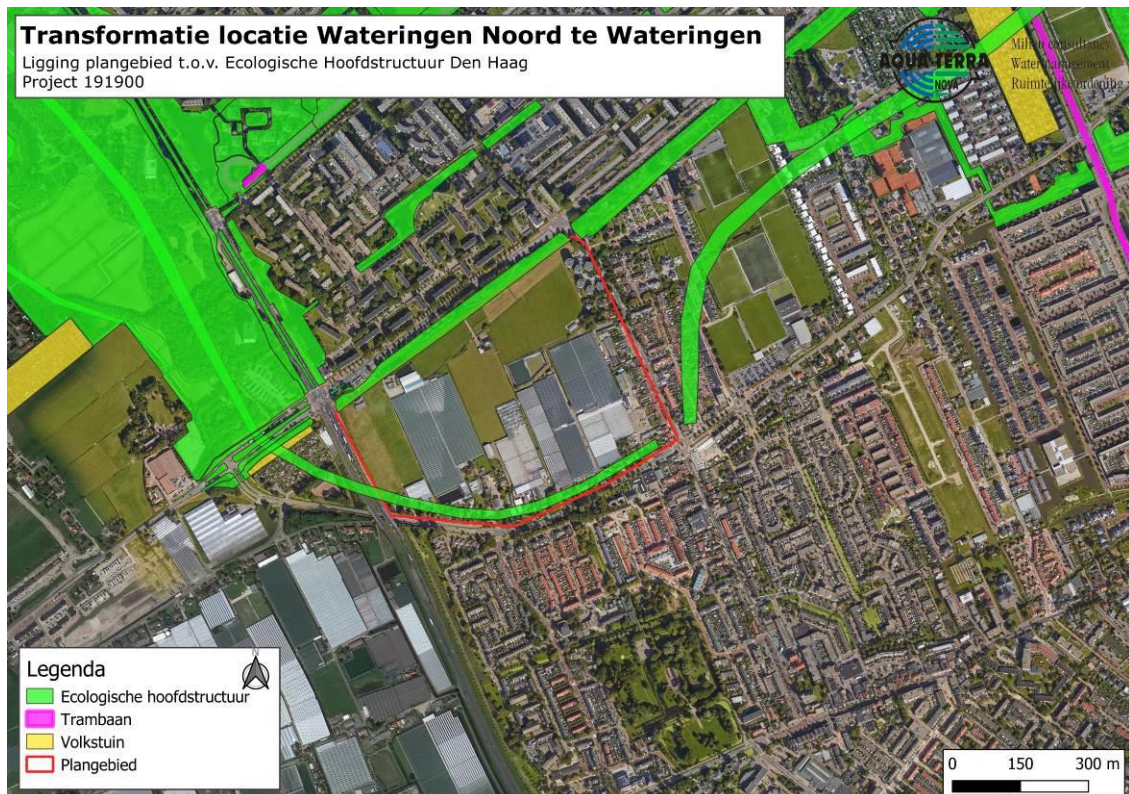
Figuur 4.2. Positie van het plangebied ten opzichte van het NNN.

4.3 Stedelijke Ecologische Hoofdstructuur van Den Haag

De Stedelijke Ecologische Hoofdstructuur (SEH) is het groenbeleidsplan van de gemeente Den Haag⁴. De Haagse groengebieden zijn door middel van ecologische zones met elkaar en het buitengebied verbonden door middel van bomenrijen, waterwegen met oevers, kleine bosjes en struiken. Planten en dieren kunnen via deze zones van het ene naar het andere gebied migreren. Er wordt hierbij onderscheid gemaakt tussen vier ecotypes: de ecologische hoofdstructuur, de trambanen, stadsboerderijen en volkstuinen.

De SEH van Den Haag geniet geen wettelijke bescherming. Echter streeft de gemeente Den Haag ernaar de kwaliteit binnen de zones zoveel mogelijk te waarborgen en optimaliseren. Er wordt aanbevolen groen terug te plaatsen wanneer er groen verwijderd wordt en rekening te houden met de mogelijkheden voor flora en fauna om te kunnen migreren tussen de verschillende groengebieden in de gemeente Den Haag.

Het groen in het zuidelijke deel van het plangebied langs de Poeldijkseweg is toegewezen als verbindingzone in de SEH van Den Haag (zie figuur 4.3). Aanbevolen wordt om bij de nieuwe inrichting van het gebied de groenstructuren aan te laten sluiten op de SEH van de gemeente Den Haag. Hierbij kan gedacht worden aan groene en blauwe verbindingen maken door middel van het aanplanten van bomen en het aanleggen van brede watergangen die aansluiting hebben op de Erasmusweg en andere groen/blauwe structuren van de gemeente Den Haag.

Figuur 4.3. Positie van het plangebied ten opzichte van de Stedelijke Ecologische Hoofdstructuur in Den Haag (bron: beheersysteem Gemeente Den Haag, 29-08-2019).

4.4 Stikstofdepositie

Stikstofdepositie is de hoeveelheid stikstof, die in de vorm van NO_x (stikstofoxiden) of NH_3 (ammoniak), neerdaalt op de bodem. Verschillende bronnen, zoals bouwwerktuigen, verkeer en mest, hebben een stikstofuitstoot. In Nederland is in 118, van de 160 Natura 2000-gebieden, ten minste één habitat aanwezig dat gevoelig is voor stikstofdepositie. Een verdere toename van de stikstofdepositie kan leiden tot 'significante effecten' op de beschermde natuurgebieden, wat alleen is toegestaan met een Wet natuurbescherming vergunning (Wnb-vergunning)¹. Er is nog niet bekend wat er binnen het plangebied gerealiseerd gaat worden. Maar een stikstofdepositie berekening is, vanwege de grootte van het te ontwikkelen gebied, volgens Aqua-Terra Nova waarschijnlijk noodzakelijk.

5 RESULTATEN SOORTBESCHERMING

In dit hoofdstuk worden eventuele effecten van de geplande werkzaamheden op aanwezige natuurwaarden uitgewerkt. Daarnaast wordt antwoord gegeven op de vraag of, en zo ja, in welke mate beschermde plant- en diersoorten, beschermd door de Wet natuurbescherming, door de beoogde activiteiten kunnen worden geschaad. Indien er schade op kan treden, dan wordt aangegeven of hiervoor aanvullende maatregelen en/of een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming noodzakelijk is/zijn.

5.1 Vaatplanten

Het plangebied is tijdens het oriënterend veldbezoek gecontroleerd op mogelijk aanwezige beschermde vaatplanten. Deze zijn niet aangetroffen. De volgende soorten zijn wel gedetermineerd: knotwilg, brandnetel, akkerdistel, schijnaardbei, braam spec., riet, herik, grote lisdodde, grote kaardenbol, harig wilgenroosje en duizendblad. Zowel op basis van verspreidingsgegevens als het gebruik van het plangebied, als glastuinbouwgebied, worden beschermde vaatplanten niet verwacht⁵. De aanwezigheid van beschermde flora kan daarom redelijkerwijs worden uitgesloten.

In de omgeving van het plangebied komen de brede orchis, rietorchis en brede wespenorchis voor⁶. Het is niet uit te sluiten dat deze soorten binnen het plangebied voorkomen langs watergangen en in de graslanden. Deze soorten trekken zich in de winterperiode terug onder de grond, waardoor ze tijdens het veldbezoek niet zichtbaar waren. Deze orchideeën hebben geen beschermde status onder de Wet natuurbescherming, maar de brede orchis staat wel op de rode lijst aangegeven als kwetsbaar met een sterke achteruitgang. Het wordt aanbevolen om bij de nieuwe inrichting rekening te houden met diverse soorten orchideeën en het maaibeheer van bermen en waterkanten hierop aan te passen.

5.2 Vogels

Alle broedende vogels, hun broedplaatsen en de functionele omgeving van de broedplaatsen zijn beschermd. Daarnaast zijn rust- en verblijfplaatsen én de functionele omgeving van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd¹. In het plangebied worden broedende vogels verwacht, zowel algemene als jaarrond beschermde broedende vogels en soorten uit categorie 5.

5.2.1 *Vogels met jaarrond beschermde verblijfplaats*

Op basis van verspreidingsgegevens is gebleken dat in de omgeving van het plangebied de gierzwaluw en huismus behorend tot de categorie 1-4 (jaarrond beschermde vaste verblijfplaats) voorkomen⁷. Waarnemingen liggen verspreid in de dorpskern van Wateringen. Het kerngebied voor huismussen ligt voornamelijk in de wijk ten zuiden van het plangebied. De huismus bouwt zijn nest onder dakpannen, in gaten van gebouwen en in nestkasten. In de woningen langs de Erasmusweg zijn geen woningen aanwezig die potentie hebben voor huismussen. Tijdens het oriënterend veldonderzoek zijn wel huismussen rond de woning aan de Ambachtsweg 62 en aan de woning van de Prins Hendrikstraat 78 gehoord en gezien (zie figuur 5.2). Woningen hier omheen hebben hetzelfde uiterlijk als deze woningen. Hierdoor is het aannemelijk dat ten oosten van het plangebied rond de Ambachtsweg ook potentie voor de huismus is in diverse woningen. Verder heeft de woning aan de Poeldijkseweg 23A ook potentie voor huismussen, omdat er toegang is tot onder de dakpannen via de dakgoot. Er zijn tijdens het veldbezoek echter geen waarnemingen van huismus gedaan in de omgeving van deze woning. De overige woningen aan de Poeldijkseweg zijn niet geschikt voor verblijfplaatsen van huismussen. Deze woningen hebben allemaal afgesloten dakranden en dakpannen, platte dakpannen of vogelschroot onder de dakpannen.

Vanuit de verspreidingsbronnen komt naar voren dat het kerngebied voor gierzwaluwen ten zuiden van het plangebied ligt, nabij de 'Gele Meerbloem'. Dit is een jaren-60 wijk met veel mogelijkheden op de kopgevels en muurhoeken onder het dak. De gierzwaluw nestelt onder dakpannen of in andere geschikte holtes in gebouwen, waarbij het een vereiste is dat er een vrije uitvliegroute is van minimaal drie meter hoog. Naast potentie voor de huismus is er in de gehele Ambachtsweg ook potentie voor nestgelegenheden van gierzwaluw. Er zijn overhangende dakpannen aan de kopgevels van woningen, waar ruimte voor deze soort is. Langs de Poeldijkseweg is de enige woning met potentie voor gierzwaluwen de woning aan de Poeldijkseweg 21 (zie figuur 5.1). Deze woning staat leeg en op het dak liggen diverse dakpannen scheef of zijn afwezig. Hierdoor zijn diverse openingen ontstaan die toegang geven tot het dakbeschot. Gierzwaluwen maken hier graag gebruik van. Het is niet uit te sluiten dat gierzwaluwen hier broeden. Dit huis ligt dichtbij het kerngebied van gierzwaluwen, dit maakt de kans groter dat deze locatie gevonden wordt door zoekende jonge dieren zonder nest. De woningen aan de Erasmusweg hebben geen potentie voor

gierzwaluwen. De flats aan de Poortweide zijn niet geschikt voor verblijfplaatsen van huismussen of gierzwaluwen. Deze flats aan de Poortweide hebben een ronde gladde afwerking zonder geschikte kieren of gaten. De aanwezigheid van nesten van deze soorten is hier uitgesloten. Zie bijlage 1 voor een overzicht van de woningen met potentie voor gierzwaluwen en huismussen.

Figuur 5.1. Potentie voor gierzwaluwen

Figuur 5.2. Links: woning aan de Ambachtsweg met potentie voor huismus, met rood omcirkeld dakpannen met ruimte. Rechts: een van de waargenomen huismussen, die zich te goed doet aan de voegen van de woning aan de Prins Hendrikstraat 78.

Naast de huismus en gierzwaluw zijn van een aantal roofvogels en uilen de nesten jaarrend beschermd. Tijdens het oriënterend onderzoek is gelet op sporen van roofvogels of uilen en op landschapselementen die geschikt zijn voor deze roofvogels en uilen. In een aantal delen van het plangebied staan groepen coniferen. Hierdoor kan de aanwezigheid van de ransuil niet uitgesloten worden. Vaste roestplekken van ransuilen komen redelijk vaak in bewoond gebied voor en bevinden zich vaak in groenblijvende bomen en struiken zoals naaldbomen en coniferen. Tevens bieden de open gebieden van het plangebied goed foerageergebied voor de ransuilen. In 2014 zijn

300 meter ten zuiden van het plangebied twee ransuilen overvliegend waargenomen. Indien er groepen coniferen verwijderd worden voor de ontwikkelingen in het gebied is nader onderzoek naar het voorkomen van ransuil noodzakelijk. Ook is er een nest aangetroffen in een van de bomen ten noordoosten van het plangebied nabij de loods in het noordoosten van het plangebied. Indien deze bomen ook gerooid worden is nader onderzoek naar broedplaatsen van ransuilen noodzakelijk (zie figuur 5.3). De aanwezigheid van overige vaste rust- en/of verblijfplaatsen van roofvogels en uilen kan worden uitgesloten.

Verder zijn er binnen het plangebied twee ooievaarsnesten waargenomen. Het gaat hierbij om kunstnesten. De eerste locatie bevindt zich op een schuur te noorden van woningen aan de Poeldijkseweg 29 en 29A, zie ook figuur 5.3 voor de exacte locaties. Tweede locatie is een ooievaarspaal ten noorden van de Poeldijkseweg 25 en 25A, deze leek op het moment van het bezoek niet in gebruik. Dit komt doordat een deel van de ooievaar populatie tijdens het winterseizoen wegtrekt. Het is naar aanleiding van deze quickscan niet uit te sluiten dat er in het plangebied ooievaars broeden op de kunstnesten. Nesten van ooievaar zijn jaarrond beschermd en gecategoriseerd als 'Zeer honkvaste broeders of afhankelijk van bebouwing (geen kolonie)'. Deze soort maakt waarschijnlijk gebruik van het nabij gelegen open graslanden in het plangebied om te foerageren. Nader onderzoek naar het gebruik van het plangebied voor deze soort is noodzakelijk.

Figuur 5.3. Locaties van de kunstnesten van de ooievaar en broedhabitat ransuil

5.2.2 Vogels uit categorie 5

Tijdens het onderzoek zijn diverse soorten uit categorie 5 waargenomen. Nesten van categorie 5-soorten zijn jaarrond beschermd wanneer specifieke ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen¹.

Aan een van de watergangen het noordelijke deel van het plangebied is een reiger foeragerend waargenomen. De reiger broedt in kolonies, en gezien de afwezigheid van waarnemingen van grote clusters aan nesten kan worden uitgesloten dat deze soort in het plangebied broedt. In het noordelijke deel van het plangebied zijn tevens zwarte kraaien en koolmezen foeragerend waargenomen. Kraaiennesten komen mogelijk in bomen binnen en rondom het plangebied voor. Er is voor deze soort echter voldoende alternatieve groengebieden om te broeden.

Bij de woningen aan de Ambachtsweg zijn spreeuwen waargenomen. Hoewel de vogel tijdens dit jaargetij uit Nederland wegtrekken, wordt deze populatie tijdelijk vervangen door migratie van noordelijke vogels naar Nederland. Spreeuwen broeden in holtes in woningen en bomen of in nestkasten in dit deel van het plangebied. De spreeuw kan onder dakpannen, in schoorstenen, of andere holtes van gebouwen broeden. Tevens is voor deze soort de grasvelden/weides binnen het plangebied foerageergebied. Het gaat slecht met de spreeuwen in Nederland, sinds de jaren 60 van

de vorige eeuw kent deze soort een populatie afname van 40%. De ontwikkelingen binnen het plangebied hebben geen gevolgen voor nestgelegenheden, maar kunnen een effect hebben op het voedselaanbod voor de populatie. De omgeving is sterk verstedelikt en er zijn slechts een aantal groene weides beschikbaar om te foerageren. Het is niet uit te sluiten dat belangrijk foerageergebied verdwijnt als het gehele gebied ontwikkeld wordt voor woningbouw. Nader onderzoek naar de spreuk is noodzakelijk.

Tijdens het veldbezoek zijn een aantal nesten waargenomen, welke mogelijk tot eksters toebehoren. Deze soort kan nesten opnieuw gebruiken, maar kan ook elk jaar een nieuw nest bouwen. Er is voor deze soort voldoende alternatieve broedlocaties om naar uit te wijken, en er is geen reden om deze nesten jaarrond te beschermen.

In het groen rondom de woningen aan de Poeldijkseweg, het zuiden van het plangebied, komen soorten uit categorie 5 soorten voor. Kool- en pimpelmezen foerageren in deze groendelen. Mogelijk nestelen zij ook binnen het plangebied in holtes in bomen of in nestkasten. Er is voor deze soorten in de omgeving voldoende alternatief en zijn er geen redenen om de nesten van deze soorten jaarrond te beschermen. Wel zijn de vogels en hun nesten beschermd tijdens het broedseizoen. Het broedseizoen loopt gemiddeld van half maart tot half juli, maar is soort specifiek. Een houtduif kan in augustus nog op het nest zitten en een meerkoet kan in september nog een broedpoging doen.

5.2.3 *Algemene (broed)vogels*

Tijdens het veldbezoek zijn de volgende algemene broedvogels waargenomen: merel, kauw, wilde eend, kolgans, grauwe gans, nijlgans, waterhoen en meerkoet. Tijdens het veldbezoek zijn in de weides foeragerende grauwe ganzen en nijlganzen waargenomen. Het groen in het plangebied is geschikt als broedlocatie voor algemeen voorkomende vogels. Alle vogels zijn tijdens het broeden beschermd en mogen dan niet verstoord worden¹. Er wordt aanbevolen om buiten het broedseizoen (grootweg van maart t/m juli) te werken. Indien er binnen het broedseizoen gewerkt wordt, dient voorafgaand aan de werkzaamheden een broedvogelcontrole plaats te vinden.

Op verschillende plaatsen in het plangebied zijn halsbandparkieten waargenomen. In de bomen voor de woning aan de Poeldijkseweg 21 zitten holtes waarin deze soort kan broeden. Halsbandparkieten zijn niet beschermd onder de Wet natuurbescherming en bestempeld als exoot. Dit betekent dat deze soort ook tijdens het broedseizoen niet beschermd is. Nest mogen verstoord worden, maar dit is niet wenselijk, omdat bij het verwijderen van bomen met holtes nooit duidelijk is of zich nog andere diersoorten (vogel of vleermuisen) in de boom bevinden, die wel een beschermde status hebben tijdens het broedseizoen.

5.3 **Grondgebonden zoogdieren**

Op basis van verspreidingsgegevens is gebleken dat in de omgeving van het plangebied nationaal beschermde grondgebonden zoogdieren voorkomen^{1,8}. Het plangebied is niet geschikt voor de beschermde waterspitsmuis. De waterspitsmuis komt voor in en langs schoon, niet te voedselrijk, vrij snel stromend tot stilstaand water met een behoorlijk ontwikkelde watervegetatie en ruig begroeide oevers⁹. Het plangebied voorziet niet in een geschikt habitat voor deze soort, omdat de waterkanten te vaak gemaaid worden en de waterkwaliteit niet voldoende is voor een goed ontwikkelde onderwatervegetatie. Het plangebied voorziet tevens niet in de habitateisen van boomarter en eekhoorn. Deze soorten komen voor in de bosparken van Den Haag. Het voorkomen van strikt beschermde zoogdiersoorten in het plangebied kan worden uitgesloten. Nadere toetsing aan de Wet natuurbescherming is niet noodzakelijk.

Het oriënterend onderzoek wijst uit dat het plangebied geschikt is voor nationaal beschermde zoogdiersoorten zoals haas, bosmuis, veldmuis, vos, marterachtigen, wezel, bunzing en egel. Het plangebied, voornamelijk rond Poeldijkseweg 21, voorziet in voldoende structuren en rommelhoekjes voor soorten als wezel, bunzing, egel en muizensoorten. Haas en konijn komen voor in de weides binnen het plangebied. Voor genoemde nationaal beschermde soorten geldt binnen de provincie Zuid-Holland een vrijstelling in het kader van de Wet natuurbescherming¹. De zorgplicht blijft echter wel van kracht.

5.4 **Vleermuizen**

Hoewel vleermuizen zoogdieren zijn, worden deze vanwege hun afwijkende eigenschappen als afzonderlijke groep behandeld. Alle soorten vleermuizen zijn beschermd binnen de Wet natuurbescherming¹. Vleermuizen maken binnen hun netwerk gebruik van vaste verblijfplaatsen, foerageergebieden en vliegroutes. Deze vaste rust- en verblijfplaatsen zijn jaarrond beschermd,

ook als de dieren op dat moment niet aanwezig zijn. Daarnaast is de functionele leefomgeving van vleermuizen beschermd. Dit zijn de vaste vliegroutes en essentiële foerageergebieden, die nodig zijn om een verblijfplaats te laten functioneren.

5.4.1 *Verblijfplaatsen*

De woningen in het plangebied zijn gecontroleerd op geschikte kieren en gaten waar gebouwbewonende soorten, als gewone en ruige dwergvleermuis, hun voortplantingsplaatsen of rustplaatsen kunnen hebben. Bijna alle woningen in het plangebied hebben potentie voor vleermuizen, zie bijlage 1 voor een overzicht van de woningen met potentie. Er zijn in de woningen open stootvoegen waargenomen, die vleermuizen kunnen gebruiken om tussen de spouwmuren te komen, of boeidelen langs daken of dakpannen waar ruimte voor deze soorten is. Van de woningen die (mogelijk) gesloopt te worden is nader onderzoek naar gebouwbewonende vleermuizen noodzakelijk. Het gaat hierbij om:

- Erasmusweg 2014
- Erasmus weg 2012
- Erasmusweg 1800/Poeldijkseweg 9
- Poeldijkseweg 21
-

Deze woningen hebben open stootvoegen, boeidelen, overhangende dakpannen en losliggende dakpannen. De overige bebouwing die gesloopt gaat worden bestaat uit loodsen, schuren of kassen. In deze gebouwen bieden geen geschikte holtes en stenige ruimtes voor vleermuizen. De schuren en kassen bestaan voornamelijk uit golfplaten of glas, te glad voor vleermuizen om grip te krijgen en verblijfplaatsen zijn hierdoor uitgesloten. Ook zijn deze gebouwen vaak te koud voor vleermuizen, omdat deze slecht geïsoleerd zijn.

Er zijn tijdens het oriënterend onderzoek bomen waargenomen die geschikte holtes bevatte voor boombewonende vleermuissoorten. Omdat nog onbekend is welke bomen precies gerooid gaan worden, is nader onderzoek naar de aanwezigheid van mogelijke verblijfplaatsen van boombewonende soorten noodzakelijk. Dit kan gedaan worden door een bomeninventarisatie, waarbij die bomen gecontroleerd worden met een endoscoop.

Figuur 5.2. Bomen binnen het plangebied waar holtes aanwezig zijn, welke mogelijk geschikt zijn als verblijfplaats voor boombewonende vleermuissoorten.

5.4.2 *Foerageergebied en vliegroute*

Sommige vleermuizen maken gebruik van lijnvormige structuren, zoals watergangen en bomenrijen, als vliegroute. Andere vleermuizen zijn minder afhankelijk van dit soort structuren¹⁰. De loodsen/kassen en watergangen in het plangebied hebben mogelijk een functie als (onderdeel van een) vliegroute. Het plangebied en de omgeving is ook geschikt als foerageergebied vleermuizen. Op dit moment is niet uit te sluiten dat dit gebied essentieel foerageergebied betreft. Nader onderzoek naar de mogelijke functie van het plangebied is noodzakelijk.

5.5 **Amfibieën**

Uit de landelijke verspreidingsgegevens komt naar voren dat in de omgeving van het plangebied geen strikt beschermde amfibieën voorkomen¹¹. Vanwege de ligging van het plangebied tussen stedelijk en glastuinbouw gebied worden deze redelijkerwijs ook niet verwacht. De aanwezigheid van strikt beschermde amfibieën kan worden uitgesloten. Er is geen sprake van een nadere toetsing aan de Wet natuurbescherming.

De groenstroken en watergangen in het plangebied zijn geschikt voor nationaal beschermde soorten, als bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander en groene kikkersoorten. Voor deze soorten geldt in de provincie Zuid-Holland een vrijstelling in het kader van de Wet natuurbescherming. De zorgplicht blijft echter wel van kracht.

5.6 Reptielen

Uit de landelijke verspreidingsgegevens komt naar voren dat in de omgeving van het plangebied geen (strikt) beschermde reptielen, of nationaal beschermde soorten voorkomen¹¹. Vanwege de ligging van het plangebied en de afwezigheid van habitateisen in het plangebied van deze soorten, worden deze redelijkerwijs ook niet verwacht. De aanwezigheid van (strikt) beschermde reptielen kan worden uitgesloten. Er is geen sprake van een nadere toetsing aan de Wet natuurbescherming. Zie paragraaf 5.9 voor de verwachte exotische reptielsoorten.

5.7 Vissen

Uit de landelijke verspreidingsgegevens blijkt dat in de omgeving van de het plangebied geen (strikt) beschermde vissoorten voorkomen¹¹. De aanwezigheid van (strikt) beschermde vissoorten kan worden uitgesloten. Er is geen sprake van een nadere toetsing aan de Wet natuurbescherming. De watergang in het plangebied is geschikt voor algemene vissoorten, voor deze is de zorgplicht van kracht. Om invulling te geven aan de zorgplicht voor alle diersoorten in te dempen watergangen wordt geadviseerd om deze weg te vangen en in nabij gelegen water weer uit te zetten. Er is geen sprake van een nadere toetsing aan de Wet natuurbescherming.

5.8 Overige beschermde soorten

Van de ongewervelden zijn naast vlinders en libellen, enkele kevers (vliegend hert, brede geelrandwaterroofkever, gestreepte waterroofkever, heldenbok, juchtleerkever, vermiljoenkever), weekdieren (platte schijfhoren, Bataafse stroommossel) en een kreeftachtige (rivierkreeft), beschermd door de Wet natuurbescherming^{1,12,13}. Gezien de ligging van het plangebied tussen stedelijk gebied en glastuinbouwgebied kan het voorkomen van beschermde ongewervelden redelijkerwijs worden uitgesloten. Er is geen sprake van een nadere toetsing aan de Wet natuurbescherming.

5.9 Exoten

In de watergangen van het plangebied kunnen exoten, zoals exotische zoetwaterschildpad van het geslacht *Trachemys* (de roodwangschildpad, geelwangschildpad of de geelbuikschildpad) of exotische rivierkreeften voorkomen. Deze soorten staan op de Europese Unielijst van invasieve exoten⁹. Mocht er tijdens het dempen van watergangen exoten worden aangetroffen dan dienen deze naderhand in hetzelfde water teruggeplaatst te worden. Het is verboden deze dieren uit te zetten in andere waterdelen. Indien het niet mogelijk is de individuen terug te plaatsen in het zelfde water moet de rivierkreeft ter plekke (op humane wijze) gedood worden. Deze mogen in geen enkel geval vervoerd of verplaatst worden, ook niet na doding, in verband met de verplaatsing van eitjes. Voor de schildpadden is, naast het humaan doden, ook de optie om deze naar het schildpaddencentrum in Alphen aan den Rijn te brengen, voor permanente opvang (www.schildpaddencentrum.nl).

6 CONCLUSIES EN ADVIES

In opdracht van Gemeente Westland heeft Aqua-Terra Nova BV een onderzoek uitgevoerd naar de consequenties van natuurwetgeving op de geplande werkzaamheden met betrekking tot het project Transformatie locatie Wateringen Noord te Wateringen. Op basis van een locatiebezoek en een literatuurstudie is geïnventariseerd welke beschermde soorten er in het plangebied aanwezig kunnen zijn. Aan de hand van de projectbeschrijving is getoetst of de geplande activiteiten in strijd kunnen zijn met de Wet natuurbescherming. De conclusie van de toetsing worden in dit hoofdstuk gegeven.

6.1 Gebiedsbescherming

Op grond van dit onderzoek kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

- Het plangebied bevindt zich op circa 3,5 km van het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied 'Solleveld & Kapittelduinen'. Negatieve effecten van de werkzaamheden op het Natura-2000-gebied kunnen worden uitgesloten. Afhankelijk van de beoogde werkzaamheden in het plangebied is een stikstofdepositie van deze werkzaamheden op nabij gelegen Natura 2000-gebieden noodzakelijk.
- Het plangebied bevindt zich op circa 1 km van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Negatieve effecten op het NNN kunnen worden uitgesloten. Een nadere toetsing is niet noodzakelijk;
- In het plangebied ligt een deel van ecologische verbindingszone aangewezen in de SEH. Het betreft hier het groen van de tuinen ten noorden van de Poeldijkseweg, in het zuiden van het plangebied. Onderdelen van het SEH kennen geen wettelijke bescherming, wel is het vanuit de gemeente Den Haag wenselijk geacht om groen zoveel mogelijk te behouden en waar mogelijk te herplanten. Nadere toetsing is niet noodzakelijk.

6.2 Soortbescherming

Op grond van dit onderzoek kunnen de volgende conclusies worden getrokken ten aanzien van het gebied dat niet aangetast wordt:

- In de woningen aan de Ambachtsweg is de aanwezigheid van verblijfplaatsen van huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen niet uit te sluiten. Indien één van deze woningen gesloopt wordt is nader onderzoek naar deze soorten noodzakelijk. Er is door de beoogde herinrichting in het naastgelegen gebied geen verstoring te verwachten voor deze soorten.
- De flats aan de poortweide, in de noordoost hoek van het plangebied zijn niet geschikt als vaste rust- of verblijfplaats voor beschermde soorten.
- De woningen aan de Poeldijkseweg, die behouden blijven, zijn allen ongeschikt voor huismussen en gierzwaluwen. Enkel de woning aan de Poeldijkseweg 23A is mogelijk geschikt voor rust- en nestplaatsen van huismussen. Indien wordt gekozen deze woning te slopen is nader onderzoek naar deze soort noodzakelijk.
- Het merendeel van de woningen aan de Poeldijkseweg is geschikt als vast rust- of verblijfplaats voor vleermuizen. Deze woningen bevatten open stootvoegen, boeiboorden of hebben aan de kopgevel ruimte tussen de muur en de balken.
- Voor een totaaloverzicht van potenties voor beschermde soorten zie tabel bijlage 1.

Op grond van de beoogde sloop van woningen en gebouwen (worst-case) kunnen de volgende conclusies getrokken worden:

- Het voorkomen van beschermde plantensoorten is uit te sluiten. Er is potentie voor verschillende soorten orchideeën in de nieuwe inrichting (natuurvriendelijke oevers) van het plangebied.
- Onder de dakpannen van de woning aan de Poeldijkseweg 21 kan de aanwezigheid van gierzwaluwnesten niet uitgesloten worden. Nader onderzoek naar gierzwaluw is hier noodzakelijk.
- Het kan niet uitgesloten worden dat er ooievaars broeden binnen het plangebied. Nader onderzoek naar het gebruik van het plangebied voor deze soort is noodzakelijk.
- Het is niet uit te sluiten dat de weides essentieel foerageergebied zijn voor spreeuwen die broeden in de bebouwing van Wateringen. Nader onderzoek naar het foerageergebied is noodzakelijk.
- In het plangebied staan op diverse plaatsen groepen coniferen welke geschikt zijn als roestplaats voor ransuilen. Ook zijn er diverse bomen met nesten waarvan onbekend is welke vogelsoort er broedt. Indien er bomen met nesten of groepen coniferen gekapt gaan worden is nader onderzoek naar de aanwezigheid van ransuil en roofvogels noodzakelijk.

- De volgende te slopen woningen zijn geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. Nader onderzoek naar vleermuizen is hier noodzakelijk:
  - Erasmusweg 2014
  - Erasmus weg 2012
  - Erasmusweg 1800/Poeldijkseweg 9
  - Poeldijkseweg 21
- Wanneer er bomen gekapt worden, moet eerst nader onderzoek naar de aanwezigheid van holtes en spleten uitgevoerd worden. Indien het voorkomen van verblijfplaatsen niet uitgesloten kan worden is er nader onderzoek naar boombewonende vleermuissoorten noodzakelijk.
- Er zijn door het plangebied geen direct opvallende vaste vliegroutes of essentieel foerageergebied vast te stellen voor vleermuizen. Er zijn voldoende mogelijkheden voor vleermuizen om te vliegen richting essentieel foerageergebied.
- Tijdens de werkzaamheden moet rekening gehouden worden met broedende vogels, exoten en algemeen voorkomende dieren.
- Bij het dempen van watergangen wordt geadviseerd om aquatische fauna (vissen, libellelarven en amfibieën) weg te vangen.
- Het optreden van negatieve effecten op overige (strikt) beschermde soorten in het plangebied is uitgesloten.

6.3 Overzicht beschermde soorten

In tabel 6.2 zijn per soortgroep de benodigde vervolgstappen conform de Wet natuurbescherming aangegeven. In tabel 6.2 wordt met een kleurencode gewerkt. De betekenis van de kleurencode wordt in tabel 6.1 weergegeven.

Tabel 6.1. Betekenis kleurencodes.

Kleur	Betekenis
Groen	Werkzaamheden kunnen uitgevoerd worden met inachtneming van de algemene zorgplicht. Verdere vervolgstappen zijn niet noodzakelijk.
Geel	Werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd mits maatregelen genomen worden of conform een goedgekeurde gedragscode gewerkt wordt. Indien negatieve effecten niet uitgesloten kunnen worden is nader onderzoek noodzakelijk.
Rood	Nader onderzoek naar de aanwezigheid van beschermde soorten, functie van het plangebied voor de betreffende soorten en de invloed van het project op individuen en de gunstige staat van instandhouding van de soort is noodzakelijk. Indien uit het onderzoek blijkt dat betreffende soort aanwezig is en negatieve effecten niet uit te sluiten dan wel te voorkomen zijn dient ontheffing aangevraagd te worden.

Tabel 6.2. Overzicht beschermde soorten

Soortgroep	Wet*	Te nemen vervolgstappen
Vogels		
Vogels met jaarrond beschermde verblijfplaats	Wnb 3.1	• <u>Poeldijkseweg 21</u>: Nader onderzoek naar vaste rust- en/of verblijfplaatsen van gierzwaluwen is noodzakelijk. • Nader onderzoek naar ooievaar en spreeuw is noodzakelijk • Bij verwijderen/kappen groepen coniferen en bomen met nesten is onderzoek naar roofvogels en naar ransuil noodzakelijk
Vogels uit categorie 5	Wnb 3.1	• Verstoring broedende vogels voorkomen
Algemene soorten	Wnb 3.1	• Verstoring broedende vogels voorkomen
Vleermuizen		
Vleermuizen	Wnb 3.5	• <u>Erasmusweg 2014, 2012 en 1800 en Poeldijkseweg 21</u>: Nader onderzoek naar vaste rust- en/of verblijfplaatsen van gebouw bewonende vleermuizen is noodzakelijk. • Te kappen bomen onderzoeken op de aanwezigheid van boombewonende vleermuizen in holtes(endoscoop, zo nodig bij opening posten)
Amfibieën, zoogdieren en vaatplanten		
Algemeen voorkomende soorten	Wnb 1.11	• Werken conform zorgplicht
Vissen		
Algemeen voorkomende soorten	Wnb 1.11	• Afvangen aquatische fauna bij dempen watergangen

* Wnb = Wet natuurbescherming, artikel 3.1, 3.5, 3.10 en zorgplicht artikel 1.11.

6.4 Advies en vervolgstappen

Hier een korte samenvatting over de noodzakelijke vervolgstappen. Hieronder de sub paragrafen welke van toepassing zijn op het project.

6.4.1 Planning soortengericht onderzoek

Onderzoeken naar de aanwezigheid van (strikt) beschermde soorten van artikel 3.1 en 3.5 van de Wet natuurbescherming dienen conform goedgekeurde protocollen uitgevoerd te worden.¹⁴ Deze onderzoeksperiodes zijn afhankelijk van de soort, potentiële functie van het plangebied en soms ook weersomstandigheden. Indien bij onderzoek afgeweken wordt van de betreffende protocollen kan dit tot gevolg hebben dat een eventuele latere ontheffingaanvraag om deze reden afgewezen wordt.

In de onderstaande tabel worden de betreffende onderzoeksperiode per soort weergegeven. Hierbij dient rekening gehouden te worden dat een onderzoek bestaat uit meerdere bezoeken, verspreid over het onderzoekseizoen.

Tabel 6.3. Onderzoeksperiodes beschermde soorten.

	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Augustus	September	Oktober	November	December
Vleermuizen												
Gierzwaluw												
Ooievaar en spreeuw												
Ransuil (zomer en winter)												
Roofvogelonderzoek												
Onderzoeksrapportage												

Donkergroen: optimale onderzoeksperiode; Lichtgroen: minder geschikte periode en afhankelijk van weersomstandigheden; Wit: geen onderzoek mogelijk.

Uit het onderzoek zal blijken of het noodzakelijk is de geplande activiteiten aan te passen en of een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming aangevraagd moet worden.

Indien verzekerd kan worden dat door het tijdig treffen van maatregelen voorafgaand aan de activiteit(en) geen verboden in het kader van de Wet natuurbescherming worden overtreden, is een ontheffing niet noodzakelijk.

Indien een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming wel noodzakelijk is, moet rekening worden gehouden met een proceduuretijd van circa zevenentwintig weken (Zuid-Holland) en in sommige situaties een gewenningstijd van enkele maanden met betrekking tot alternatieve verblijfplaatsen of vliegroutes.

6.4.2 Broedvogels

Alle in Nederland broedende vogels en hun nesten zijn strikt beschermd en mogen tijdens het broeden niet verstoord worden. De meeste vogels broeden in de periode maart tot en met juli. Echter zijn alle vogels welke buiten deze periode broeden ook te allen tijde beschermd. Indien werkzaamheden in de periode maart t/m juli moeten worden uitgevoerd, dient de aanwezigheid van broedende vogels voorafgaand aan de werkzaamheden gecontroleerd te worden. Indien vogelnesten of broedende vogels aangetroffen worden, dienen de werkzaamheden nabij het nest of broedplaats uitgesteld te worden, totdat de jongen vliegvlug zijn of dient er een verstoringvrije zone rond de broedplaats opgesteld te worden.

6.4.3 Zorgplicht

Te allen tijde dient er rekening gehouden te worden met de algemene zorgplicht, artikel 1.11 Wet natuurbescherming. Dit houdt in dat er altijd rekening met in het wild levende dieren en planten gehouden moet worden. Tijdens de werkzaamheden moet gelet worden op de aanwezigheid van planten en dieren en moet voorkomen worden dat deze onnodig gedood, verwond of aangetast worden. Hieronder een aantal praktische uitwerkingen van de zorgplicht:

- Alle dieren, ook de niet beschermde soorten, moeten de ruimte krijgen om te kunnen vluchten en zichzelf in veiligheid te brengen.
- Afvangen aquatische fauna bij het dempen van watergangen

- Het wegvangen van invasieve exoten en deze ten plaatse humaan doden of naar een geschikt opvangcentrum brengen.

6.4.4 *Geldigheid*

Afhankelijk van de tijd tussen dit onderliggende onderzoek en de werkzaamheden, kan een actualiserend of aanvullend onderzoek noodzakelijk zijn. De conclusies van dit onderzoek zijn drie jaar geldig.

7 REFERENTIES

1. Ministerie van Economische zaken. *Wet natuurbescherming*. (2016).
2. Ministerie van landbouw natuur en voedselkwaliteit. Natura 2000-gebieden.
3. Rijksoverheid. Begrenzing van het Natuurnetwerk en de Natura 2000-gebieden. (2018). Available at: <https://www.clo.nl/indicatoren/nl1425-begrenzing-van-het-natuurnetwerk-en-natura-2000-gebieden>.
4. Gemeente Den Haag Dienst Stadsbeheer. Nota Ecologische Verbindingszones. (2009).
5. FLORON. Available at: www.floron.nl.
6. Gemeente Den Haag. Orchideeën in Den Haag. Available at: <https://ddh.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=1b0a46dd02de42d0ae4f4ac686ba13ba>.
7. SOVON. Available at: <https://www.sovon.nl/nl>.
8. Zoogdierverseniging. Available at: <https://www.zoogdierverseniging.nl>.
9. zoogdierverseniging. Waterspitsmuis. Available at: <https://www.zoogdierverseniging.nl/zoogdiersoorten/waterspitsmuis>.
10. Limpens, H., Twisk, P. & Veenbaas, G. *Met vleermuizen overweg*. (Uitgave Dienst Weg- en Waterbouwkunde, delft, en de vereniging voor zoogdierkunde en zoogdierbescherming, 2004).
11. RAVON. Available at: <https://www.ravon.nl/>.
12. Vlinderstichting. Available at: www.vlinderstichting.nl.
13. EIS kenniscentrum insecten en andere ongewervelden. Available at: <http://www.eis-nederland.nl/>.
14. Netwerk Groene Bureaus (werkgroep 'Standaarden en protocollen'). Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming. (2017).

BIJLAGE 1 ANALYSE GESCHIKTHEID WONINGEN

Poeldijkseweg:	1	3	3A	5	5A	5B	7	13	15	17	17A
Huismus											
Gierzwaluw											
Vleermuis	Open stootvoegen	Aan de kopgevels ruimte	Zonne-Wering, boeidelen	Aan de kopgevels ruimte	Open stootvoegen	Ruimte langs dakrand	Open stootvoegen			Overhangende dakpannen	
Overige soorten	In het groen (tuinen etc.) van alle deze woningen komen categorie 5 en algemene vogelsoorten voor										

Poeldijkseweg:	19	21	21A	23	23A	25	25A	27	29	29A	31
Huismussen					Mogelijk toegang tot dak via dakgoot						
Gierzwaluwen		Losse en weggefallen dakpannen									
Vleermuizen	Boei-delen	Losse en weggefallen dakpannen			Losse dakpannen met ruimte	Overhangende dakpannen met ruimte	Schoorsteen, boeidelen	Boei-delen		Boeidelen Overhangende dakpannen met ruimte	Kozijnen zonnewering
Overige soorten	Achter de woningen van 25 en 25A staat een ooievaarspaal (niet in gebruik), ten noorden van nummer 29 en 29A is een ooievaarsnest op een schuur aanwezig In het groen (tuinen etc.) van alle deze woningen komen categorie 5 en algemene vogelsoorten voor										

Erasmusweg:	2014	2012	2010 kas/loods	1800
Huismussen				
Gierzwaluwen				
Vleermuizen	Open stootvoegen Prive terrein, inspectie vanaf afstand	Open stootvoegen Prive terrein, inspectie vanaf afstand		Open stootvoegen Prive terrein, inspectie vanaf afstand
Overige soorten	In het groen (tuinen etc.) van alle deze woningen komen categorie 5 en algemene vogelsoorten voor			

